

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din
Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba 2050 — nočna 2996, 2994 in 2050

Izhaja vsak dan zjutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

Vprašanje narodne koncentracije v Nemčiji

V Nemčiji bodo 6. novembra zopet volitve. Teh volitev, ki so že peče v letošnjem letu v državi, se vse nemške stranke boje. Morda ne toliko zaradi samega volivnega izida, ki utegne eni ali drugi stranki — najverjetneje hitlerjevem — pripraviti občutnega političnega mačka, kakor zaradi predstoječega volivnega boja. Strankarske strasti so se namreč zaradi neprestanih volitev razvile do viška. Zajele niso le poklicnih politikov, ampak ves narod. Politični boji se ne odigravajo le na shodih, ampak tudi v družini, na univerzah, v šoli in celo v družinah. Pri tem ne gre več za načelne, akademično vodene debate. Politično prepričanje se drugače mislečim vtepa v glavo z boksači, steklenicami, z nogami od stolov, nožmi in revolverji. Ko premnogim državljanom manjka najpotrebnejšega, se izdajajo milijoni mark za volivno agitacijo, brošure, plakate, uniforme, demonstracije in shode. Ljudstvo ne pride do miru, ker se ga peha iz ene volivne borbe v drugo. Medsebojna očitavanja, podtikanja, blatenja vseh vodilnih mož vseh taborov je doseglo tako mero, kot še nikdar.

Pri vsej tej živahni politični razgibanosti pa muči strankine voditelje drugo, mnogo važnejše vprašanje, katrega seveda ne načenjajo pred volitvami: Kakšno stališče bo zavzel državni predsednik, stari maršal Hindenburg, do novoizvoljenega parlamenta? Zaradi Hindenburgovega odpora je padel Brüningov kabinet, češ, da ne odgovarja več političnemu razpoloženju med narodom. Tako je bilo konec centurmaško-socialistične koalicije. Iz volitev, ki so na to sledile, je najmočnejši izšel Hitler. Ker pa ni dobil vsaj 51 procentov glasov in poslancev, ampak samo 37, se tudi njemu ni moglo izročiti državnega krmila, kakor je zahteval. Najprej se je z njim pogajala vlada, toda ko so se zgodovinskega 13. avgusta pogajanja razbila, se je Hitler približal centru in z njim v zvezi skušal priti do delovne večine v parlamentu. Za začetek vsaj se je to tudi posrečilo — a vendar je Hindenburg podpisal kanclerju Papenu dekret, s katerim je razpustil državni zbor. Upravičena je torej skrb političnih voditeljev, je li bo državni predsednik izkazal zaupanje novemu državnemu zboru, ki se po vsej priliki ne bo bistveno razlikoval od pravkar razpuščenega. Kaj sploh hoče Hindenburg? Vladati s prezidialnim kabinetom in vojaštvom proti volji nemškega naroda?

Nikakor ne — odgovarjajo na to Papen in njegovi ljudje. Hindenburg hoče le odpraviti strankarski režim in vzpostaviti vlado narodne koncentracije. In v tej zvezi je bila izdana nova volivna parola: Ne gre ne za Hitlerja, ne Brüninga, ne Hugenbergga, gre za Hindenburga. Nemci imajo voliti samo med Hindenburgom in kaosom. On je edina osebnost, ki more Nemčijo zediniti in rešiti. Torej naj se ustanovi Hindenburgova stranka — posebno jelekne želade se zanjo zavzemajo —, kateri se gotovo ne bo težko uveljaviti na volitvah. Poleg raznih vojaških in domoljubnih organizacij bi jo podpirale nekatere strokovne organizacije, nacionalisti pod Hugenbergom in — tako upajo vsaj širitelji te ideje — morda tudi ljudje iz bavarskega in centurmaškega tabora. Vse to so zaenkrat želje ljudi, ki so dosedaj vsaj več ali manj med narodom osamljeni.

Malo je nemških politikov, ki ne bi iz vsega srca pozdravili misli o narodni koncentraciji. Dvakrat rajši danes, ko je ljudstvo politično utrjeno in so strankarske blaginje prilično izrpane. Toda vsak se bo vprašal: na kakšnem programu? In ne more biti drugega odgovora, kakor da vsekakor na istem, ki ga zastopa sedanja Papenova vlada. Baš tu pa se odkrije vsa površnost, da, celo naivnost takih slogaških poskusov.

Ni nobene verjetnosti, da bi nemški narod odobrjal Papenovo politiko. Papen in ljudje, ki stoje za njim, so prezrli, da je nemško državo zaradi zgodovinske preteklosti in individualističnega značaja njenih državljanov mogoče le na ta način zadovoljivo upravljati, da imajo tako posamezni sestavni deli države kakor tudi državljani sami kar moč veliko svobode. Največja umetnost vladanja obstoja ravno v tem, kako potegniti pravo mejo med zahtevami avtoritete in svobode. Papenov režim je v tem pogledu za sodobni, moderni čas vse preveč konservativen, nazadnjaški. Hotel bi iz Nemčije napraviti kasarno ali fabriko, ki je centralno urejena in centralno upravljana. Samo fevdalni gospodje, katedrski doktrinerji ali pa plačani agitatorji se morejo zavzemati v naši dobi za režim, ki ljudstvu krati osnovne državljanske pravice. Upravičeno opozarjajo Papena na psihologijo ljudskih mas, ki izbegava vsak prisiljen jopji, najbolj pa političnega. Razen tega so gospodarske, politične, konfesionalne in socialne razlike v rajhu tako različne, da se jih nikakor ne da nategniti na isto upravno šablono. Vsak poskus, izvesti enotnost s silo, diktaturo ali tudi z 51 odstotki, ne bi posečil združevalnega procesa, ampak ga ogrožal. Razen tega je nemški narod toliko politično izčol — ali vsaj misli, da je —, da bo vsako politično kuratelo odklonil, pa naj bi že hotel z njo postreči Hitlerja, Papen ali sam Hindenburg. Politično prepričanje je mogoče predpisati le bojazljivim in nesvobodnim ljudem, pa niti tem ne za dolgo časa. Sila ne vzgaja, temveč odbija in stoteletja za nami so časi danielcn regime-ac, pravi znani nemški filozof Förster, ko je bilo dovoljeno samo eno politično mišljenje. Velika zmotla je, pravi isti pisatelj, ako kdo vojaško mišljenje, stoji v potu in »maulhalten« istoveti z notranjim prepričanjem ali celo navdušenjem. V tem oziru bi nas morala, nadaljuje Förster, izučiti vojna leta in njihov domovinski pouk...

Na Papenov način vladanja nemški narod gotovo ne bo nikdar pristal. Če si torej »Stahlhelm« ali kdor že želi narodne koncentracije, jo bo mo-

Razorožitveni načrt P. Boncoura

London, 10. okt. Bolj nego o predkonferenci petih velesil, ki naj reši vprašanje nemške enakopravnosti v zadevi oborožitve in v katero je načeloma po dolgem oklevanju francoska vlada privolila, se govori v francoski javnosti o razorožitvenem načrtu, ki ga je sestavil Paul Boncour in katerega sedaj njegov prijatelj Herriot proučuje.

Cepprav se o tem načrtu veliko govori, pa vendar nihče ne ve o njem ničesar drugega, kakor da je konstruktiven, pod čemer se seveda lahko razume vse mogoče. Pravijo, da ima Paul Boncour prav za prav pripravljena dva načrta, in sicer maksimalni načrt, ki predvideva zelo veliko omejitve oborožitve in oboroževanja vseh evropskih držav, katerim pa za to nujna največjo mero politične varnosti pred napadom, in pa minimalni načrt, ki govori samo o meji, do katere more iti Francija, kar se tiče njene armade. Preden se bo ta dvojni načrt objavil, se mora, potem ko ga bo Herriot proučil, še odobriti od ministrskega sveta. Paul Boncour bo, pravijo, sam obrazložil svoj načrt. Ker mora med volitvami v senat, ki so zdaj na dnevnem redu, ostati dva ali tri dni v svojem departementu, bo s svojim načrtom, ako ga bo do tedaj francoski kabinet odobril, v Ženevi šele 19. oktobra. Po volitvah v novi parlament se bo potem tudi Nemčija gotovo zopet pojavila na razorožitveni konferenci — tako vsaj upajo v Londonu.

Romunska presenečenja Titulescu bo zunanji minister

Bukarešta, 10. oktobra. Iz Ministrskega predsednik Vajda Vocevod je včeraj zvečer sprejel zastopnike listov in jim izjavil, da je prejel od Titulesca brzozjavko, da sprejme ponudni portfelj zunanjega ministrstva. Vajda Vocevod je pristavil, da ta prevzem zunanjega ministrstva ne pomeni nobene izpremembe smeri v zunanji politiki. Potem je opisal potek dosedanjih pogajanj s Titulescom, ki se je, kakor znano, radi diferenc v vprašanju rusko-romunske pogodbe o nenapadnem paktu voditi romunsko delegacijo in je končno tudi odložil svoje poslaniško mesto v Londonu. Vajda Vocevod je dalje izjavil: »Na ponovno zahtevo Titulesca sem moral sprejeti njegov odstop. Kljub temu sem mu še enkrat ponudil poslaniško mesto v Londonu in mu dal na razpolago tudi zunanje ministrstvo. Po kritiki, ki jo je Titulescu izjavjal o dosedanjih politiki vlade radi pogajanj o pogodbi o nenapadanju z Rusijo, se zdi izključeno, da bi Titulescu mogel delati kot zunanji minister v kabinetu Vajde Vocevoda. Titulesca pričakujejo nocoj v Bukarešti in se domneva, da se bo potem skrajno zaostreni položaj razčistil.

Bukarešta, 10. oktobra. AA. Kakor je zna-

Garancije za mejo med Nemčijo in Poljsko?

Neko zanimivo podrobnost pa priobčuje »Daily Telegraph«, da Francija v slučaju, če bi razorožila, zahteva od Nemčije, da vsaj za gotovo dobo garantira, da ne bo zahtevala revizije svoje vzhodne meje. Ta doba naj bi se raztezala od 10 do 20 let, po čemer bi se ravnala tudi izmera francoske razorožitve. Ako bi Francija privolila v znatno zmanjšanje svoje vojaške sile, bi Anglija gotovo podpirala Francijo v zahtevi, da se Nemčija za primerno dobo odpove svojim revizijskim zahtevam. V takem slučaju seveda tudi ni dvoma, da bi Anglija in Francijo podpirale Zedinjene države severne Amerike.

Kaj bo s konferenco petih velesil?

O tem vprašanju do dosedanjega trenutka ne vlada še nobena jasnost. Kakor znano, želi MacDonald, da bi se vprašanje nemške zahteve po enakopravnosti obravnavalo na predkonferenci v Londonu, katere naj bi se udeležile samo Anglija, Francija, Nemčija, Italija in opazovalec Zedinjenih držav severne Amerike. Ta predlog je brez vsake rezerve sprejela samo Italija, dočim je Francija v

prvem trenutku odločno izjavila, da smatra tako konferenco za nepotrebno, ker vprašanje nemške enakopravnosti, ki predpostavlja revizijo versailleske mirovne pogodbe, spada pred forum, na katerem morajo biti zastopane vse velike in male države, ki so to pogodbo podpisale. Zdi se pa, da je Francija po razgovoru Herriota z delegatom Amerike pri razorožitveni konferenci Normanom Dawesom svoje stališče nekoliko spremenila. Zakaj londonski Foreign Office je sedaj dobil francoski odgovor, ki izmenjuje misli, kakor je želi MacDonald, ne odklanja, pač pa meni, da bi se bilo treba o kraju take konference še posvetovati.

Francija sicer še ni izrecno opustila svojega stališča, da se za rešitev vprašanja nemške enakopravnosti kompetentne vse podpisnice versailleske mirovne pogodbe, v prvi vrsti Belgija, Poljska in Češkoslovaška, vendar pa se sliši, da bi Francija eventualno sprejela predkonferenco štirih, oziroma petih velesil, ki pa naj bi se vršila na vsak način v Ženevi ali pa v Lausanni, ne pa v Londonu. Na vsak način stališče Francije konkretno še ni razjasnjeno, pač pa je gotovo, da bo Herriot, čeprav ne posebno rad, sprejel povabilo MacDonalda in odpoval v London, da z njim glede vseh teh vprašanj med štirimi očmi zaupno konferrira.

London, 10. okt. Z. Konferenca petih velesil bo najbrž v Lausanni. Govorijo, da sta na to pristali že Ženeva in Nemčija.

Nov vojni vihar

Belgrad, 10. oktobra. I. Za vršilca dolžnosti vojnega vikarja in referenta v ministru vojske in mornarice je vlad upokojitve dr. Rožiča imenovan vojaški župnik gosp. Davorin Medved.

Ostavka belgrajskega župnika dr. V. Wagnerja

Belgrad, 10. okt. I. Pred par dnevi je podal dolgoletni in priljubljeni belgrajski župnik dr. Vekoslav Wagner ostavko na svoj dosednji položaj. Belgrajski nadškof dr. Rafael Rodić je ostavko takoj sprejel ter imenoval komisijo, pred katero ima dr. Wagner izročiti vse svoje dosedanje posle začasnemu upravitelju župnije Kristinu Kralja g. Ceecku. Nadškof je imenoval v to komisijo zemunskega župnika Schulza, jezuita Ambrekovića in svojega osebnega tajnika Justina Čmeljca. Dr. Wagner je izročil vse svoje posle začasnemu upravitelju danes ob 3 popoldne.

Bolgarija na balk. konferenci

Sofija, 10. okt. I. Čeprav je bila svojčas bolgarska nacionalna skupina za balkansko konferenco sklenila, da se letos ne bo udeležila balkanske konference, ki bo topot v Bukarešto, se je sedaj odločila, da bo jeseni odšla na to konferenco ter postavila predlog, da morata Grčija in Jugoslavija izpolniti svoje obveznosti, ki sta jih dali Bolgariji na preteklih konferencah. V slučaju pa, da se ti predlogi bolgarske delegacije ne bi sprejeli, bo Bolgarija takoj zapustila konferenco ter ne bo sodelovala na nobeni balkanski konferenci več.

Armada nezaposlenih

Washington, 10. okt. AA. Trgovinsko ministstvo je objavilo statistične podatke o nezaposlenosti v Evropi in Ameriki. Po tej statistiki ima Evropa, ki šteje 310 milijonov ljudi (brez Rusije), 11,378.000 nezaposlenih, USA, ki ima 123 milijonov ljudi, pa 11,400.000. Razmerje med nezaposlenostjo na obeh celinah je torej 3,60 odstotka za Evropo in 9,50 odstotka za USA. Med evropskimi državami, ki so po nezaposlenosti najbolj prizadete, sta na prvih dveh mestih Nemčija (8,70 odstotka) in Velika Britanija (6,40 odstotka).

Skupščina ZN

Ženeva, 10. okt. AA. Po več ko enem tedni premora se je skupščina Zveze narodov davi vnovič sestala pod predsedništvom Politisa, da sprejme na znanje poročila raznih komisij. Za sejo je bilo razmeroma malo zanimanja, ker se je v začetku seje zbralo komaj nekaj več ko 50 delegatov in prav toliko časnarjev in drugega občinstva.

Dunajska vremenska napoved: Nobene bistvene spremembe vremena ne bo, samo ponekod se bo začasno zjasnilo.

Vojna v južni Ameriki

Asuncion, 10. okt. AA. Paragvajska vojska se je polastila trdnjav Ramirez in Ynkra. Pri tej priliki je uničila en bolivijski bataljon. Poveljnik bataljona in več oficirjev je bilo ujetih.

Hindenburg - regent?

Berlin, 10. oktobra. Z. »Welt am Montag« javlja, da bo vlada proglasila predsednika Hindenburga za guvernerja v istem smislu kot je Horthy v Budimpešti ter ga bo proglasila za čuvarja cesarskega prestola.

službah traktiran kot manjvreden in nezanesljiv državljan, zato ker je katoliške veroizpovedi. Nič ni bolj profinacionalnega, kakor klasirati državljane v bolj ali manj zanesljive. Zato opozarjajo Papena, naj tudi neha s svojo proti-delavsko politiko, s katero milijone delavskih mas naravnost sili v komunizem in socializem, proti katerima se dozdevno bori z vsemi silami. Nemška socialna demokracija je že davno popolnoma lojalna meščanska stranka. Papen pa ji s svojo politiko naravnost usiljuje revolucionarno taktiko.

Mož »Hindenburgovega zaupanja« ima torej malo upov, da bo po poti, ki jo hodi dosedaj, uspel z narodno koncentracijo. Politična sloga je nemškemu narodu bolj kot karkoli na svetu potrebna. Toda izvesti jo bo mogel le državnik, ki bo z bolj sodobnimi vidiki meril politično obzorje kakor von Papen.

Z ODOL-OM
si ohraniš
zobe zdrave
ter razkužuješ
m ustno in vratno
duplino.

